

Bokomtale

**Vestens musikkhistorie. Fra 1600 til vår tid.
Erlend Hovland (red.) 2012.
Oslo, Cappelen Damm.**

Omtalt av Mogens Christensen ¹

Når man står med en ny musikhistoriebog i hånden, melder der sig vanligvis et forventningsfuldt sæt af faglige spørgsmål: Hvilken tilgang bliver man præsenteret for? Hvad lægges der vægt på? Læsbarhed, formidlingsniveau i forhold til modtagergruppe og layout?

Allerede i titlen er der lagt et par snit: bogen vil geografisk begrænse sig til vesten og tidsmæssigt koncentrere sig om de sidste ca. 400 års musikhistorie. I forordet tilføjes der andre snit, hvoraf de vigtigste er:

- at være en lærebog i musikhistorie på norsk for bachelorstuderende
- at en del musikhistorisk viden forudsættes kendt fra videregående skoler/folkehøjskoler
- at være noget andet end et nyt oversigtsværk
- at udfordre den altomfattende og afsluttede lærebog ved at gengive forskellige forfatteres historiesyn, nyere indsigter og en betoning af det narrative og fortællingen "*...plassert i selve kjernen av vårt begrep om musikk*".

Bogen er sammensat med bidrag fra flere forfattere, de fleste med en nuværende eller tidligere tilknytning til Institutt for musikkvitenskap ved Universitetet i Oslo og Norges Musikkhøgskole. Man kan se bogen som led i Norges imponerende indsats for både forskningsmæssig

¹ Syddansk Musikkonservatorium og Skuespillerskole, Danmark. E-post: mochristensen10@smksnet.dk

kompetenceopbygning og som et forsøg på at implementere disse forfatteres nyere forskning til undervisningsbrug. Bogen betoner meget det forskningsbaserede, men man bør ved historieskrivning som denne ikke overse, at store dele af den eksisterende viden også i sin tid er skabt ved forskning. Vægtningen mellem inddragelse af denne nyere – ofte detailfokuseret – forskning i forholdet til den brede eksisterende viden fra tidligere tiders forskning er derfor en interessant balancegang. At forfatterne er “... *fagfolk med specialkompetanse på hver sine felt*” fremgår med stor tydelighed og lad det være slået helt fast: Man er i særdeles gode hænder i bogens forskelligartede kapitler. Det er folk, der kan deres stof, og kan forholde sig til det. Og man må gratulere forfatterne og redaktøren med, at det langt hen ad vejen er lykkedes at skabe en bog uden alt for mange brud og mangel på kontinuitet. Nedenstående udvalgte kritikpunkter må ikke tage glansen fra det positive indtryk af bogen ...!

Videnskabsteoretisk tilgang

En musikhistoriefremstilling kan vedkende sig en bestemt tilgang. Den kan i snæver forstand tage sig for at undersøge en række udvalgte musikstykkers interne relationer og/eller gå personalhistorisk/biografisk til værks. Den vil kunne koble disse forhold til en stil- og genrehistorie og måske ligefrem inddele denne i forskellige tidsrum af forskellig kvantitativ værdi som åndshistorie. Altså opdeling i glansperioder og ”overgangsperioder”. Fra midten af 1900-tallet kom også de socialhistoriske og vareæstetiske tilgange til, hvor musikken kunne ansues ud fra dens rolle i samfundet. Hertil kommer så opsamlinger af tanker om musik.

Denne bog placerer sig med en vis vægt på det stil- og genrehistoriske, hvor et selektivt udvalg af komponister og udøvere er nævnt. Der iblandes passende mængder af real- og socialhistorisk udblik, men årsag-virkningstænkningen forbliver generelt på musikkens præmisser. Analysemetoder præsenteres og anvendes ganske lidt og kun i enkelte kapitler (f.eks. en groove-analyse).

Forordet prøver at give bogen en ansats til videnskabsteoretisk tilgang. Logikken flakker, og den videnskabelige magi falder støt gennem forordet. Man står lidt tomhændet tilbage med et retningsforladt og postmodernistisk kludetæppe. Og frygter det værste.

Disposition af stof

Helt overordnet har forfatterne valgt, at betone den historiske kunstmusik samt jazz, pop og rock. Valget er sikkert pragmatisk bestemt for at imødekomme ønsket om både en gennemgang af den traditionelle musikhistorie og den dominerende del af det nutidige musikkonsum. Når man betragter dispositionen udefra, kunne bogen have vundet og opnået en stærkere sammenhængskraft, hvis den folkelige musik siden 1600 havde fået lov at køre parallelt med kunstmusikken. Det ville dels mindske det markante brud i bogens sidste del, dels have muliggjort en sammenligning af europæisk og amerikansk populærmusikalsk kultur.

Meget værre – og ubærligt – er den næsten totale og tilsyneladende helt bevidste udgrænsning af nordisk musik. Vi møder lige N.W. Gade, Franz Berwald og Grieg i et kapitel, hvis omfang svarer til omtalen af Anton Rubinstein, hans konservatorium i Moskva og hans strid med russiske nationalromantiske komponister. Hvorfor denne nedprioritering?

Er Norden ikke vesten? Har man forestillinger om, at pensum dækkes af andre bøger? At de studerende kan stoffet fra videregående skole? Sibelius figurerer kun som referencepunkt, Carl Nielsen er kun nævnt i kapitlet ”*Fra Rusland til revolution*” som et perifert eksempel på neoklassik. Omtalen af Dietrich Fischer-Dieskau fylder mere end dobbelt så meget som de to tilsammen. Hvad med

mellemgenerationerne, Harald Sæverud, Vagn Holmboe, Wilhelm Peterson-Berger, og de nulevende fyrtårne, Per Nørgård, Sven-David Sandström, Olav Anton Thommessen, Einojuhani Rautavaara, Poul Ruders, Lasse Thoresen ...? De er ikke nævnt med et ord!

Formidling

Hvem skriver forfatterne for? Der nævnes (musikvidenskabelige?) bachelorstuderende. Og der forudsættes, at en del musikhistoriestof er kendt på forhånd. Bogen vedkender sig både at være pensumorienteret og vise "... hvordan vi "tenker musikk"". Et reelt kundskabsplan blandet med et metaplan. Prøværdigt og vanskeligt. Ejer de studerende på bachelorniveau et redskab til at forholde sig kvalificeret til metaplanen? Den store fare ved et fællesprojekt mellem højt specialiserede fagfolk er, at de til tider henvender sig til hinanden frem for den udmeldte målgruppe. Og at den enkeltes forskningsmæssige kæpheste kommer til at fylde for meget, hvis målet er dannelse af et mere generelt "pensum".

Jeg kunne mangle en entydig stillingtagen til viden og brug af denne viden i bogen. Der tales i dag i fælleseuropæisk forstand om udviklingsbaseret viden, og at denne viden er koblet med færdigheder og kompetencer. I kunsthøjskolelig sammenhæng kunne denne model tage sig således ud:

Viden (fakta) – teoridannelse (måder at se på viden på, metoder) – "selvskabt viden" (viden som den studerende selv har skabt ved at forholde sig til udefrakommende viden og teoridannelse i forhold til et værk/emne) – refleksion over denne "selvskabte" viden – fortolkning (relevansen for den enkelte studerende i forhold til dennes verdensbillede).

Vejen hertil går ikke entydigt gennem modellen *pensum-indlæring-test*, men gennem inddragelse af modeller som *undren-fordybelse-projekt-evaluering*. Jeg mangler – på de studerendes vegne – noget at undres over. Jeg får en fortolket verden. Nutidens unge vil gerne medfortolke. Og på deres side forholde sig narrativt til deres viden.

Medejerskabet kan etableres ved at gøre mere ud af musikken. Dette kunne dels ske ved større brug af relevante nodeeksempler – der er foruroligende få – dels ved at gøre meget mere ud af analysemetoderne. Begge ville give en meget større nærhed til musikken, samtidig med at de sætter den studerende i stand til selv at forholde sig til musikken – og det sagte. Et par velvalgte gyldne, ubesvarlige spørgsmål inden for det faglige – f.eks. var fornemmelsen af tid omkring år 1800 den samme som i vore dage? – kunne sætte en undren i gang; ville et tempo opleves hurtigere på Beethovens tid selv om metronomtallet var det samme?

Udklang

De fleste musikhistoriefremstillinger er ujævne. Hvis skrevet af en person, er man sjældent i tvivl om forfatterens tids- og genremæssige præferencer. Dette gør noget stof til lyst og andet til "pligt" for forfatteren. Hvis fremstillingen er skrevet af mange personer, vil de omvendt fordybe sig i deres speciale. Det kan så give ujævnheder i sprogbrug, forskellige vægtninger af kerne-stof versus specialstof og i forskellige holdninger til musikhistorie som videnskab, som fortælling, som hjælpemiddel til interpretation etc. *Vestens musikkhistorie. Fra 1600 til vår tid* slipper generelt godt fra denne udfordring – forskellighederne accepteres hurtigt som et vilkår. Men man kunne have sparet læseren for "læsevejledningen" i begyndelsen. Reelt indeholder bogen en underforstået accept af grundlaget fra bl.a. Grout og Gad parret med forfatternes tilføjelser til denne viden. Det videnskabsteoretiske hanebryst, man puster op, synker i grus, når vi et stykke henne forordet får

bogens pragmatiskhed præsenteret – noget, der får forordet til mere og mere at tage sig ud som en tåget undskyldning for at ”legitimere” forfatternes forskellige stil og tilgange.

Som helhed er denne nye musikhistoriebog god – og bedst de steder, hvor musikken selv synes at fortælle. Især er nedtoningen af den åndshistoriske epokalisering som ultimativt fixpunkt i strækket 1600-1800 befriende, da det gør de musikhistoriske linjer længere og lader nye sammenhænge opstå. Værst er den, når nogle af forfatterne knudret og indforstået, hellere vil diskutere med/referere til andre musikhistorikere end henvende sig til modtagergruppen, eller uorganisk dumper for meget ned i egne specialer. Når det sker, tier musikken, og de studerendes blikke bliver fjerne og tomme ...

Det var min historie – mit udklip af mulighedsoverskuddets overflødigshorn – men jeg kunne jo med et citat fra bogen give læserne af denne anmeldelse samme råd, som bogen giver sine læsere:

” Vær kritisk, når du leser, tenk hvordan dette kunne ha vært framstilt annerledes, for det kan det alltid”.